

Верховний
Суд

Актуальна судова практика Великої Палати Верховного Суду у справах про банкрутство

Олександр Банасько

Суддя Великої Палати Верховного Суду

Щодо розгляду всіх майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 28.01.2020 у справі № 50/311-б

Відповідно до частини першої статті 7 Кодексу України з процедур банкрутства спори, стороною в яких є боржник, відповідно розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими Господарським процесуальним кодексом України, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею.

Частина друга статті 7 Кодексу України з процедур банкрутства визначає підсудність спорів одному господарському суду, який акумулює усі майнові вимоги за участю боржника.

З огляду на положення законодавства України, чинного на момент розгляду справи Великою Палатою Верховного Суду, **розгляд усіх майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство, повинен відбуватися саме і виключно господарським судом, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи.**

Така правова позиція відповідає висновкам Великої Палати Верховного Суду, викладеним у її постанові від 15 січня 2020 року у справі № 607/6254/15-ц (провадження N 14-404цс19), відступати від яких правових підстав немає.

Щодо розгляду справ за немайновими позовами боржника, які не підлягають вартісній оцінці поза межами/в межах справи про банкрутство

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15.06.2021 у справі № 916/585/18 (916/1051/20)

Визначення юрисдикційності усіх майнових спорів господарському суду, який порушив справу про банкрутство, має на меті як усунення правової невизначеності, так і захист прав кредитора, який може за умови своєчасного звернення реалізувати свої права й отримати задоволення своїх вимог.

Розгляд усіх майнових спорів, стороною в яких є боржник у справі про банкрутство, повинен відбуватися саме і лише господарським судом, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи.

Якщо наслідком задоволення вимоги, заявленої у справі, стороною якої є особа, щодо якої відкрито провадження у справі про банкрутство, може бути зміна розміру або складу ліквідаційної маси боржника, таку справу слід розглядати у межах справи про банкрутство на підставі статті 7 КУзПБ, а спір є майновим у розумінні положень цього Кодексу.

Щодо розгляду спору з приводу зобов'язання зі сплати інфляційних та річних процентів, який є акцесорним, додатковим до основного

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 03.10.2023 у справі № 366/203/21

Інфляційні та річні проценти нараховуються на суму простроченого основного зобов'язання. Тому зобов'язання зі сплати інфляційних та річних процентів є акцесорним, додатковим до основного, залежить від основного і поділяє його долю. Відповідно й вимога про сплату інфляційних та річних процентів є додатковою до основної вимоги (постанова Великої Палати Верховного Суду від 07 квітня 2020 року у справі N 910/4590/19 (провадження N 12-189гс19)).

Велика Палата Верховного Суду в постанові від 09 лютого 2021 року у справі N 520/17342/18 (провадження N 14-158цс20) зробила висновок, про те, що, ураховуючи акцесорний характер визначених статтею 625 ЦК України зобов'язань, **спори про відшкодування передбачених ними грошових сум, з огляду на їх похідний характер від основного спору, підлягають розгляду за правилами тієї юрисдикції, за правилами якої підлягає розгляду основний спір.**

Велика Палата Верховного Суду звертала увагу, що з 15 грудня 2017 року - дати набрання чинності Законом України від 03 жовтня 2017 року № 2147-VIII "Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів" спір щодо правочину, укладеного на забезпечення виконання основного зобов'язання, належить до юрисдикції господарського суду, якщо таке основне зобов'язання є господарським і спір щодо нього підлягає розгляду за правилами господарського судочинства (постанови Великої Палати Верховного Суду від 31 жовтня 2018 року у справі N 753/12916/15-ц та від 23 листопада 2022 року у справі № 345/1537/21).

Таким чином, спір з приводу зобов'язання зі сплати інфляційних та річних процентів, який є акцесорним, додатковим до основного, **залежить від основного і поділяє його долю, підлягає розгляду в тому судочинстві, що і спір за основним зобов'язанням.**

Заявлені акцесорні вимоги про стягнення 3 % річних та індексу інфляції, нараховані **за період, який охоплює перебування в провадженні господарського суду справи про банкрутство, яке закінчилось відновленням платоспроможності боржника, необхідно розглядати за правилами господарської юрисдикції в позовному порядку відповідно до пункту 8 частини першої статті 20 ГПК України та частини другої статті 7 КУзПБ.**

Щодо визначення моменту виникнення грошових зобов'язань боржника по сплаті податкових платежів за неузгодженими податковими повідомленнями-рішеннями

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15.12.2020 у справі № 904/1693/19

З огляду на положення статей 23-25 Закону № 2343-XII, чинного на момент відкриття провадження у цій справі, податковий орган, так само як і інші конкурсні кредитори, повинен подати до господарського суду вимоги до боржника щодо його грошових зобов'язань по сплаті податків і зборів, що виникли до дня відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство разом з документами, що ці зобов'язання підтверджують, а господарський суд зобов'язаний розглянути всі вимоги та заперечення проти них на підставі поданих кредитором і боржником документів, оцінити правомірність цих вимог **незалежно від наявності в адміністративному суді спору щодо неузгодженого податкового зобов'язання, з якого сформована кредиторська вимога податкового органу.**

Щодо визначення моменту виникнення грошових зобов'язань боржника по сплаті податкових платежів за неузгодженими податковими повідомленнями-рішеннями

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 14.06.2023 у справі № 904/5743/20

З огляду на положення статей 45 - 47 Кодексу України з процедур банкрутства, податковий орган, так само як і інші конкурсні кредитори, **повинен подати до господарського суду вимоги до боржника щодо його грошових зобов'язань по сплаті податків і зборів, що виникли до дня відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство** разом з документами, що ці зобов'язання підтверджують, а господарський суд зобов'язаний розглянути всі вимоги та заперечення проти них на підставі поданих кредитором і боржником документів, оцінити правомірність цих вимог **незалежно від наявності в адміністративному суді спору щодо неузгодженого податкового зобов'язання, з якого сформована кредиторська вимога податкового органу.**

Щодо обґрунтованості грошових вимог податкового органу до боржника, які виникли на підставі податкового повідомлення-рішення, прийнятого після визнання боржника банкрутом

Постанова судової палати з розгляду справ про банкрутство КГС у складі ВС від 17.01.2024 у справі № 903/51/20

Положеннями податкового законодавства визначено обов'язок платника податків подавати податкові декларації щодо кожного окремого податку, платником якого він є, за кожний встановлений Податковим кодексом України звітний період, в якому виникають об'єкти оподаткування, або у разі наявності показників, які підлягають декларуванню та обов'язок самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації.

Отже, для цілей розгляду грошових вимог податкового органу до боржника у справі про банкрутство та кваліфікації їх як конкурсних чи поточних, **моментом виникнення грошових вимог податкового органу** в розумінні Кодексу України з процедур банкрутства **слід вважати перший день несплати боржником податку, що настає за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого Податковим кодексом України для подання податкової декларації за відповідним податком.**

Щодо визначення предметної підсудності спорів за позовом боржника про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 21.09.2021 у справі № 905/2030/19 (905/1159/20)

З прийняттям КУзПБ законодавець змінив правила визначення юрисдикції спорів, сконцентрувавши розгляд усіх майнових та ряду немайнових вимог в межах однієї судової процедури банкрутства в судах господарської юрисдикції, задля повного та комплексного вирішення усіх правових проблем неплатоспроможної особи (як фізичної, так і юридичної), яка може бути визнана банкрутом (ліквідована) за наслідком такої процедури, що матиме наслідком закриття (припинення) провадження з розгляду спорів у всіх інших юрисдикційних органах з вимогами до неї.

Спір за позовом боржника про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення є **майновим за своєю правовою природою**, оскільки за наслідком його розгляду в податкового органу може виникнути право на стягнення з боржника певної грошової суми (майнове право), яка в розумінні статті 190 ЦК України є майном боржника.

Отже, вимога особи, щодо якої порушено справу про банкрутство, про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення як майновий спір боржника, **підлягає розгляду в межах провадження у справі про банкрутство з визначенням юрисдикційності розгляду такого спору господарському суду.**

Щодо визначення предметної підсудності спорів за позовом боржника про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13.04.2023 у справі № 320/12137/20

Відступаючи від висновку Великої Палати Верховного Суду від 21.09.2021 у справі N 905/2030/19 (905/1159/20) Велика Палата Верховного Суду дійшла, з поміж іншого, таких висновків:

- регламентація процесуальних відносин нормами матеріального права без об'єктивної необхідності створює перешкоди для належної реалізації принципу правової визначеності, що має об'єктивні ризики при правозастосуванні;
- правила визначення юрисдикції визначає насамперед процесуальний кодекс (ГПК України, КАС України), а **не кодекс з консолідованими нормами матеріального права, яким є КУзПБ**;
- у пункті 8 частини першої статті 20 ГПК України йдеться про звернення до суду з "майновими вимогами до боржника", а у статті 7 КУзПБ - про "всі майнові спори, стороною в яких є боржник";
- спеціальними нормами, що визначають юрисдикцію господарських судів, є приписи саме частини першої статті 20 ГПК України, пунктом 8 якої прямо передбачено, що не відносяться до юрисдикції господарських судів спори про визначення та сплату (стягнення) грошових зобов'язань (податкового боргу), визначених відповідно до ПК України, а також спори про визнання недійсними правочинів за позовом контролюючого органу на виконання його повноважень, визначених ПК України;
- ураховуючи сутність і правову природу спірних правовідносин, приписи процесуального закону мають превалюючу дію при розв'язанні колізій щодо обрання належної судової юрисдикції (пункти 94 - 98 постанови).

Nota bene - справа № 908/129/22 (908/1333/22) - щодо відступу від висновку в справі № 320/12137/20 – перебувала на розгляді ВП ВС.

Щодо визначення предметної підсудності спорів за позовом боржника про визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 01.11.2023 у справі № 908/129/22 (908/1333/22)

Велика Палата Верховного Суду дійшла висновку про відсутність підстав для відступу від висновку Великої Палати Верховного Суду, викладеного у постанові від 13.04.2023 у справі № 320/12137/20:

- **юрисдикцію судів щодо розгляду тих чи інших спорів встановлюють лише процесуальні кодекси** (ГПК України, КАС України, ЦПК України). Тобто зі змісту статті 7 КУзПБ слід дійти висновку, що така не встановлює особливостей, за яких адміністративні спори, що виникають з податкових відносин, віднесено до юрисдикції господарських судів у межах процедури банкрутства;
- **КУзПБ та ПК України є кодексами з консолідованими нормами права**, тобто є спеціальними в частині розгляду окремого виду господарських спорів (про банкрутство), які розглядаються господарським судом за правилами ГПК України з урахуванням особливостей, визначених КУзПБ, та відповідно окремого виду адміністративних спорів (податкових спорів), які розглядаються адміністративним судом за правилами КАСУ країни з урахуванням особливостей, визначених ПК України;
- висновки щодо визначення адміністративної юрисдикції при розгляді спорів, що виникають з податкових правовідносин, ґрунтуються також на тому, що вимоги платника податку (у тому числі й після відкриття провадження у справі про банкрутство та визнання його банкрутом з відкриттям щодо нього ліквідаційної процедури) щодо правомірності рішень, дій чи бездіяльності контролюючого органу стосуються насамперед перевірки законності дій суб`єкта владних повноважень, що свідчить про публічно-правовий характер такого спору, в якому суб`єкт владних повноважень реалізує свої владно-управлінські функції, а тому цей спір віднесено до розгляду саме за правилами адміністративного судочинства

Щодо розгляду спорів стосовно оскарження постанови державного виконавця про поновлення вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях, стороною яких є боржник, щодо якого відкрито провадження у справі про банкрутство

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 31.08.2023 у справі № 640/26320/20

Розгляд усіх майнових спорів, стороною в яких є боржник, з дня введення в дію 21 жовтня 2019 року КУзПБ повинен відбуватися **саме і виключно господарським судом, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство, в межах цієї справи.**

Визначення юрисдикційності усіх майнових спорів господарському суду, який порушив справу про банкрутство, має на меті як усунення правової невизначеності, так і захист прав кредитора, який може за умови своєчасного звернення реалізувати свої права й отримати задоволення своїх вимог.

Публічно-правовий спір має особливий суб'єктний склад. Участь суб'єкта владних повноважень є обов'язковою ознакою для того, щоб класифікувати спір як публічно-правовий. Проте сама собою участь у спорі суб'єкта владних повноважень не дає підстав ототожнювати спір з публічно-правовим та відносити його до справ адміністративної юрисдикції. Під час визначення предметної юрисдикції справ суди повинні виходити із суті права та/або інтересу, за захистом якого звернулася особа, заявлених вимог, характеру спірних правовідносин, змісту та юридичної природи обставин у справі.

Процесуальний закон встановив імперативне правило виключної підсудності справ про банкрутство та справ у спорах з майновими вимогами до боржника, стосовно якого відкрито провадження у справі про банкрутство.

Тобто законодавець указав, що **у Законі України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» містяться процесуальні норми**, які передбачають особливості розгляду справ указаної категорії.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» втратив чинність з 21 жовтня 2019 року, з набранням чинності КУзПБ.

Відтак можна зробити висновок, що **вказаний КУзПБ передбачає також особливості розгляду справ про банкрутство, що і підтверджено у статті 7 цього Кодексу.**

Щодо необхідності підтвердження рішенням суду неправомірності дій (бездіяльності) державного виконавця

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.11.2022 у справі № 910/6355/20

Боржник, який перебуває у процедурі банкрутства, в особі його ліквідатора може звернутися до суду з майновим спором та стягнути у межах такого провадження шкоду, завдану йому іншою особою. Стягнення шкоди, завданої особі, яка перебуває у процедурі банкрутства, повинне відбуватися з урахуванням особливостей провадження у справі про банкрутство та особливостей повноважень учасників такої процедури.

Інститут банкрутства (конкурсного процесу), який визначає процедуру задоволення вимог кредиторів неплатоспроможного боржника та права боржника у ній, є комплексним. Він перебуває на межі приватного та публічного права, поєднуючи у собі як норми приватного, так і публічного права. Цим інститутом утворено особливі процедури, які у значній мірі мають ознаки виконавчого провадження, але здійснюються у судовому процесі за участю ліквідатора, контроль за діяльністю якого здійснює суд, без залучення судового виконавця. **Головним завданням конкурсного процесу є рівномірний розподіл майна (конкурсної маси) боржника поміж його кредиторами.** На виконання цього завдання направлені всі механізми процедури банкрутства. **Задоволення вимог кредиторів превалює у цьому процесі над інтересами інших учасників процедури банкрутства, зокрема боржника.**

Щодо необхідності підтвердження рішенням суду неправомірності дій (бездіяльності) державного виконавця

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.11.2022 у справі № 910/6355/20

Одним із принципів банкрутства є **концентрація в межах цієї процедури різних спорів за участю боржника (принцип усезагальності, універсальності)**. Так, спори, стороною в яких є боржник, розглядаються господарським судом за правилами, передбаченими ГПК України, з урахуванням особливостей, визначених статтею 7 КУзПБ (частина перша статті 7 цього Кодексу). Згідно із цим принципом **з моменту виникнення відносин неплатоспроможності до участі у справі про банкрутство закликаються всі кредитори боржника під страхом втрати можливості задовольнити свої вимоги**; також боржник має можливість у межах цього провадження звернутися з майновими і немайновими вимогами до інших осіб для захисту своїх прав та інтересів і вирішити при цьому всі спори щодо свого майна під загрозою ліквідації і виключення його з ЄДРПОУ. **Суд у справі про банкрутство приймає до уваги преюдиційні обставини розгляду окремих спірних вимог кредиторів боржника, встановлені ухвалами суду у цій справі при розгляді інших спорів у справі про банкрутство.**

Цей принцип реалізується також у тому, що **з моменту відкриття провадження у справі про банкрутство пред'явлення та задоволення конкурсних вимог кредиторів до боржника може здійснюватися лише у порядку, передбаченому КУзПБ (до введення його в дію - Законом про банкрутство), та в межах провадження у справі про банкрутство; арешт майна боржника чи інші обмеження боржника щодо розпорядження належним йому майном можуть бути застосовані виключно господарським судом у межах провадження у справі про банкрутство** (абзаци другий, четвертий частини чотирнадцятої статті 39 КУзПБ, абзаци другий, четвертий частини п'ятнадцятої статті 16 Закону про банкрутство в редакції Закону № 4212-VI).

Відповідно до цього принципу **задоволення забезпечених вимог кредиторів за рахунок майна боржника, яке є предметом забезпечення, як і зарахування вимог кредиторів та боржника, здійснюється лише в межах провадження у справі про банкрутство** (частини п'ята, шоста статті 41 КУзПБ). Отже, виключення забезпеченого кредитора з реєстру вимог кредиторів може відбутися, зокрема, за наслідком установлення обставин задоволення його забезпечених вимог у випадку звернення стягнення на предмет забезпечення, схваленого судом у справі про банкрутство.

Щодо необхідності підтвердження рішенням суду неправомірності дій (бездіяльності) державного виконавця

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 16.11.2022 у справі № 910/6355/20

Інститутом банкрутства утворено особливі процедури, які у значній мірі мають ознаки виконавчого провадження, але здійснюються у судовому процесі за участю ліквідатора, контроль за діяльністю якого здійснює суд, без залучення судового виконавця. Відповідно до пункту 8 частини першої статті 39 Закону України «Про виконавче провадження» у редакції, чинній на час уведення ліквідаційної процедури, виконавче провадження підлягає закінченню у разі визнання боржника банкрутом. Отже, **на стадії ліквідаційної процедури боржника із закінченням виконавчого провадження судовий виконавець позбавляється не тільки повноважень щодо виконання судового рішення, але й щодо вжиття заходів до збереження майна боржника. Усі ці повноваження переходять до ліквідатора боржника і визначаються процесуальними нормами законодавства про банкрутство, які діють переважно щодо загальних норм виконавчого провадження.**

Боржник в особі ліквідатора може в ході ліквідаційної процедури заявити вимоги до осіб, унаслідок дій / бездіяльності яких йому було завдано збитків. Стягнення боржником збитків з органу ДВС, завданих втратою майна у виконавчому провадженні, якщо подія мала місце під час триваючої процедури неплатоспроможності боржника, **вимагає врахування специфіки законодавчого врегулювання процедури банкрутства** для встановлення як розміру збитків, так і причинно-наслідкового зв'язку між діями / бездіяльністю органу ДВС і настанням майнових утрат для боржника.

При вирішенні спорів про стягнення на користь боржника збитків, завданих втратою (пошкодженням) його майна, яке підлягало включенню до ліквідаційної маси, **судам належить дослідити:** наслідки вибуття майна (предмета застави, іпотеки) із власності боржника перебували у причинно-наслідковому зв'язку з неправомірними діями / бездіяльністю органу ДВС чи вони стали результатом звернення стягнення на це майно як на предмет застави та знайшли схвалення суду у процедурі банкрутства відповідно до частини шостої статті 41 КУзПБ за результатом розгляду спору про грошові вимоги кредитора-заставодержателя у процедурі банкрутства.

Щодо ефективного способу захисту кредитора при оспорюванні результатів аукціону в банкрутстві

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 21 вересня 2022 року у справі № 908/976/19

Визнання недійсними результатів аукціону та укладеного за їх наслідками відповідачами спірного договору **не призведе до поновлення майнових прав заявниці** (до введення її як власниці у володіння квартирою), що свідчить про неефективність означених способів захисту та наявність підстав для відмови в позові у цій частині.

Натомість **задоволення вимоги про витребування нерухомого майна з незаконного володіння особи, за якою воно зареєстроване на праві власності, відповідає характеру спірних правовідносин і призводить до ефективного захисту прав власника**. У тих випадках, коли має бути застосована вимога про витребування майна із чужого незаконного володіння, вимога власника про визнання права власності чи інші його вимоги, спрямовані на уникнення застосування приписів статей 387 і 388 ЦК України, є неефективними.

Позовні вимоги про визнання недійсним свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів, про визнання недійсним протоколу про проведення аукціону та про визнання недійсним акта про передання права власності не відповідають належним способам захисту.

Щодо ефективного способу захисту кредитора при оспорюванні результатів аукціону в банкрутстві

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.07.2022 у справі № 914/2618/16

Враховуючи те, що банк був іпотеко- та заставодержателем і не отримав належного задоволення своїх вимог за забезпечувальними договорами, позивач може обґрунтовувати, що вчинені правочини, зокрема підписаний боржником із переможцем аукціону (покупцем) договір купівлі-продажу, не могли бути достатньою правовою підставою для набуття заставного майна таким переможцем. А тому **вправі, враховуючи вимоги частин другої та третьої статті 264 ЦК України, у цих спірних правовідносинах витребувати в інтересах боржника заставне майно у переможця аукціону на підставі статті 1212 ЦК України** (у разі, якщо це майно буде відчужене третій особі, - витребувати його від неї на підставі статей 387, 388 ЦК України). Для цього **немає потреби окремо оскаржувати результати аукціону та договір купівлі-продажу, яким оформлений продаж заставного майна на аукціоні.**

Позовні вимоги про визнання недійсними результатів аукціону та договору купівлі-продажу у спірних правовідносинах не є ефективними способами захисту інтересу та права позивача.

Велика Палата Верховного Суду **виснувала про ефективність у спірних правовідносинах саме вимоги про витребування заставного майна на користь боржника.** За змістом ця вимога не тотожна вимозі про зобов'язання переможця аукціону повернути заставне майно боржникові. У разі задоволення позовної вимоги про витребування майна з чужого незаконного володіння суд витребує таке майно на користь позивача (у даному випадку - боржника), а не зобов'язує відповідача (у цій справі - переможця аукціону) повернути відповідне майно власникові. **Тому вимога зобов'язати переможця аукціону (покупця) повернути заставне майно боржникові теж не є ефективним способом захисту у спірних правовідносинах.**

Nota bene - справа № 910/2592/19 - щодо відступу від висновку в справі № 914/2618/16 – перебувала на розгляді ВП ВС.

Щодо ефективного способу захисту кредитора при оспорюванні результатів аукціону в банкрутстві

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 13.02.2024 у справі № 910/2592/19

Відступаючи від висновку Великої Палати Верховного Суду від 21.09.2021 у справі № 914/2618/16 Велика Палата Верховного Суду дійшла, з поміж іншого, таких висновків:

Якщо майно боржника за результатом проведеного аукціону у справі про банкрутство перебуває у власності боржника, то ефективним способом захисту порушеного права особи, яка вправі оскаржувати результати аукціону, є **пред'явлення позову про визнання недійсними результатів аукціону**.

Якщо ж за результатами аукціону з переможцем укладено договір купівлі-продажу, то ефективним способом захисту порушеного права особи, яка вправі оскаржувати результати аукціону, є **пред'явлення позову про визнання недійсними результатів аукціону й укладеного з переможцем аукціону договору купівлі-продажу майна боржника та застосування реституції** (у разі повернення майна, що перебуває у власності переможця аукціону).

Якщо за результатом проведення аукціону у справі про банкрутство відчужено майно, яке належить іншій особі на праві власності, відновлення порушеного права власника проданого майна **здійснюється шляхом пред'явлення віндикаційного позову до останнього набувача цього майна з підстав, передбачених статтями 387, 388 ЦК України**.

Правовим наслідком задоволення судом позовних вимог щодо визнання результатів аукціону з реалізації майна та договору купівлі-продажу майна боржника недійсними є **повернення відчуженого з порушенням вимог Закону про банкрутство майна до ліквідаційної маси боржника, навіть у випадку заявлення такої вимоги позивачем, який не є стороною договору**. Водночас задоволення судом вимоги про повернення відчуженого на аукціоні майна до ліквідаційної маси боржника передбачає також стягнення з боржника на користь переможця аукціону одержаних за правочином коштів. **Таке стягнення є не задоволенням окремої позовної вимоги, а необхідним наслідком визнання недійсним правочину та задоволення вимоги про застосування реституції**, хоч і сформульованої позивачем в усіченому вигляді, який охоплює тільки ту частину, яка стосується повернення відчуженого боржником майна.

Щодо стягнення з кредиторів грошової винагороди та витрат арбітражного керуючого

Постанова Великої Палати Верховного Суду від 19.04.2023 у справі № 5002-17/1718-2011

Якщо процедура банкрутства триває після закінчення коштів, авансованих заявником відповідно до абзацу шостого частини другої статті 30 КУзПБ, або таке авансування не здійснювалося через інше правове регулювання на час ініціювання процедури банкрутства, фонду для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого кредиторами не створено, а коштів, одержаних у результаті господарської діяльності боржника або від продажу його майна, яке не перебуває в заставі, недостатньо для оплати послуг арбітражного керуючого та його витрат, подаючи на затвердження звіт про нарахування та виплату грошової винагороди, здійснення та відшкодування витрат арбітражного керуючого за підсумками ліквідаційної процедури, **ліквідатор не може бути позбавлений права звернутися до суду із заявою про стягнення з кредиторів банкрута коштів на оплату його грошової винагороди за період виконання повноважень та відшкодування його витрат у справі.**

Беручи до уваги принцип пропорційності задоволення вимог кредиторів, **суд покладає витрати на оплату послуг ліквідатора та його витрати на кредиторів у справі про банкрутство пропорційно до розміру визнаних кредиторських вимог за наявності на те правових підстав.** Така практика покладення судом на кредиторів витрат за оплату послуг арбітражного керуючого (ліквідатора) у справах про банкрутство **залишається єдиним можливим засобом дотримання принципу оплатності послуг арбітражного керуючого відповідно до приписів статті 43 Конституції України та статті 30 КУзПБ у випадках, якщо кредитори не утворюють за власною ініціативою фонду оплати послуг ліквідатора та відсутні кошти боржника від реалізації його активів, а провадження у справі про банкрутство має бути завершеним.**

Верховний
Суд

Дякую за увагу!